

מגדלי התאומים של הישראליות היורה והבוכה:

שלושה מפגשים בין שלמה ארצי ויאיר לפיד

// איור: תום אנגל

לו, וביקשתי ממנו לינק. הוא אמר שאין לו לינק. אולי לאח שלו יש לינק. משהזכיר את אחיו, זה מיד הזכיר לי שלאח שלו יש עכשיו שני סטנטים באחד מעורקי הלב, שהוכנסו לו בצנתור, ממש באחרונה. וזה מיד הזכיר לי 'ולי את העובדה שמקרב קבוצת הגברים באמצע החיים שמסתובבים בשכונה ומשיחים מעת לעת בענייני קרדיולוגיה, הרי שרק הוא ואני טרם שברנו את הקרח עם המחלקה לטיפול נמרץ באיכילוב, כעת, משכונן אחיו יחסים לבביים עמה.

המפגש הראשון:

עוד אחד עם סיפור שואה טוב, שנפצע קצת בקרבי ונשים מתות עליו?

על כל פנים, משהבטחתי לו שבגלל צירוף של נסיבות גנטיות, אישיותיות וסביבתיות אין לו מה לדאוג עד שזה קורה לי, הוא הודיעני שידאג לשלוח לי את הלינק המיוחל מאחיו, טפח על שכמי באחוזה ואמר, "אתה עומד לראות את דה בסט, פשוט דה בסט". הלכתי הביתה, ובעודי ממתין ללינק עסקתי במעט חיפוש עצמאי ביוטיוב ומצאתי ריאיון של יאיר לפיד עם שלמה ארצי בתכניתו הלילית בערוץ 3 בכבלים, מלפני 17 שנה. לפיד עם פנייתו והשיער השחור מאוד, מתולתל קמעה מלפנים, משוח באיזה ג'ל. וארצי כבר באמצע החיים, בן 47, מתחיל להאפיר, כוכב גדול לאין שיעור ממארחו. זה לפיד של שעת לילה מאוחרת בערוץ נישא - טרום ערוץ 2, פריים טיים, ידיעות ובנק הפועלים - וארצי בשיא כוחו בפארק ובקיסריה. לפיד, כהרגלו, כולו אחוז רטט חנופה מעושה, וארצי משחק אותה חש עאלק לא בנוח באולפן הקטן, עם שלושה צלמים שהוא לא יכול להיות בטוח לחלוטין בהערצתם העיוורת אליו (כי הם הרי לא קנו כרטיס, לא שואגים את שמו, אז

תכוונתי לכתוב, לכבוד יום העצמאות, טור סאטירי, ובמרכזו התכתבות במיילים בין יאיר לפיד לשלמה ארצי - מגדלי התאומים של הישראליות היורה והבוכה, צמד האייקונים של הצינונות הקלישאתית - שבמסגרתה הם עוסקים בנושאים שמעניינים אותם, כמו גבריות וישראליות, ביקורו הממשמש ובא של מיק ג'אגר והשוואה. ולכן כשירדתי עם הכלבה, התיישבתי על ספסל וארבתי לחברי ח'. כבר שנים שהוא מספר לי, בעיניים נוצצות, על מפגש טלוויזיוני שהתרחש בין לפיד לארצי, שהתעלה לדבריו לדרגות קומיות נשגבות והניב אינספור רגעי שיא מושלמים של תחרות בין השניים על מעמד הדארלינג הלאומי האותנטי, הבכיר. דו קרב שנועד להכריע מי מביניהם הוא הדבר האמיתי, ומי החיקוי הזול. ח' הפליג באוזני לא מעט בשבחי האירוע הזה. הוא ואחיו מסוגלים לצטט מתוכו דיאלוגים שלמים, כולל שפת גוף, נימת קול, ארשת פנים. עד לרזולוציה של הרמת גבה הם מגיעים בשחזורים שלהם. זו יצירת מופת מבחינתם. זה הגשש שלהם.

ושנים שאני נמנע, באדיקות, מלחפש את הקטע הזה ביוטיוב ולצפות בו, חרף הפצרותיו של ח', בעודו גועה מצחוק, נשנק, נלחם על אוויר, חסר אוניס נוכח עוד פיסת היסטוריה אלמותית מקרב הענקים, שעלתה בזיכרונו. "זה לא יצחיק אותי", אני תמיד אומר לו, "אני לא אעמוד בזה. או שזה יצחיק אותי יותר מדי. יש מעמדים שהם כה קומיים, כה אבסורדיים, עד שהתודעה צרה מלהכיל אותם" (כן, גם כשאני מדבר אני מתנסח כך, אומר דברים כמו "צרה מלהכיל אותם". אני מאוד מרוצה מזה). בכל אופן, ארבתי ליח, ובעודו יורד מהטוסטוס ומסיר את הקסדה בישרתי לו שהרגע הבלתי נמנע הגיע, ושאני עומד לצפות במפגש בין לפיד לארצי, לצורכי עבודה. מעין תחיקה, הסברתי

איך הוא ירגיש בנוח? איך?), מביט אנה ואנה במבוכה, ומסביר לפיך, בלי למצמץ (ובעצם עם למצמץ אבל מצמוץ מאוד מודע לעצמו), שהוא פשוט רגיל לקהל של 4,000 איש בקיסריה, ואילו פה באולפן הקטן הזה שלו, עם השלושה צלמים, הוא נורא נבוך.

זה היה המפגש המתועד הראשון של השניים, ואני מתאר לי שזו הייתה הפתעה לא נעימה בשביל ארצי לגלות שהאיש הזה, יאיר לפיד, קיים בכלל. מה, עוד אחד עם סיפור שואה טוב, שנפצע קצת בקרב, ונשים מתות עליו, והוא קשוח ומסוקס מבחוץ אבל רך מבפנים, וכותב יפה, ויודע להגיד בדיוק את הדבר הכי נכון ביום הזיכרון? באמת?! וואט דה פאק! זאת מדינה קטנה. לא יכול להיות שיש בה מקום לשניהם. וארצי עבד כל כך קשה, כל כך הרבה שנים, בשביל להיות היורה ובוכה האולטימטיבי, והנה מגיע הלפיד הזה, ומי הוא חושב שהוא. אבל המפגש הראשוני הזה, מהוסס ומגשש, עבר על מי מנוחות יחסיים, כשיחסי הכוחות ביניהם כה ברורים, ארצי מתייחס לפיד באמת כאחרון המעריצים, מושיט לו בנושלתניות את המיקרופון כדי שיויף קצת בהתלהבות ובקול רועד כמה שורות מ"אהבתיה", לפיד מספר שאורחו למחרת יהיה ראש הממשלה בנימין נתניהו (לוח השידורים הישראלי תמיד הפגין חוש אירוני מפותח).

המפגש השני:

ניסיון אחרון לסלק מהזירה אחת ולתמיד את הכפיל השטני הזה

התקשרתי לי'ח', מאוכזב קמעה, ושאלתי אם זה המפגש המהולל שכה דובר בו, והוא הזדעק שלא, מה פתאום, ושאלו עדיין עובד על הלינק. בינתיים מצאתי ביוטיוב את המפגש הטלוויזיוני הבא בין השניים. חלפו שלוש שנים. לפיד כבר מנחה תכנית בפריים טיים בערוץ 2. וארצי, בהתאמה, כבר הרבה, הרבה פחות נחמד אליו. הוא באמת צריך להעיף מהציבוריות הישראלית את הבבואה המתחרה הזו שלו, הדגם המשופר הזה, השיבוט המשודרג, שיורה קלישאות ושמאלץ בקצב מהיר ויעיל יותר. לפיד פותח בהכרזה שארצי חגג יום הולדת 50 בדצמבר. ארצי מתקן - "50, בנובמבר". לפיד, שגם כבר הספיק להבין שהם בעצם אותו אדם, שואל, בבהלה מוסווית בקושי, קולו מצויץ מעט, "חמישי בנובמבר?!" והרי החמישי בנובמבר (ואת זה לפיד לא מציין באותו רגע, שכולו אימה שמא הוא בעצם לא באמת קיים) זה תאריך יום ההולדת שלו עצמו, של יאיר לפיד. וארצי ממחר להרגיע, זו הרי אייבונה שעלולה למחוק את 50 שנות הקיום שלו, איזו התנגשות הרת גורל בין שני עולמות מקבילים, שהוא היה אמנם בן 50 בנובמבר אבל לא בחמישי בנובמבר. אוקיי? לא בחמישי.

ואז במשך חמש דקות מסתער ארצי על לפיד, בתחום פסיכולוגי מרשים, ועושה ככל יכולתו, מאמץ הרואי ממש, קרב מאסף, לשכנע אותו שהוא בעצם טיפוס מבוש ונבוך וגמלוני, ושכל הטלוויזיה הזאת, האולפן ואור הזרקורים, גדולים עליו בכמה מידות, ושהוא נשאר למעבה הטרם במעין טעות, ואין זה מקומו הטבעי. ניסיון אחרון לסלק מהזירה אחת ולתמיד את הכפיל השטני הזה, שכוחו מתעצם בעודם מדברים. לפיד לוקח את זה קשה. הוא מרבה ללגום מהספל לידו, ולעשות את התנועות הנוירטיות הקטנות האלה עם הראש. אבל אז הוא מתאושש, וטופל על פרנק זאפה ציטוט שלא היה ולא נברא, בלי להניד עפעף, ובאוויר מרחפת השאלה אם משהו, אי פעם, יעצור

אותו. ארצי תמיד יוכל לטעון שעשה כמיטב יכולתו ושמיטב יכולתו לא הספיק.

המפגש השלישי:

במקרה הזה פירושה של המילה "אני" הוא "אתה", כלומר הוא, ארצי, ולא לפיד

ובעודי מהרהר בכך שולח לי ח' את הלינק. "זה דה בסט", הוא שב וקובע, מגיב בזלזול מסוים על רשמיי משני הראיונות שראיתי. הלינק מוביל למפגש השלישי והאחרון, שהתקיים לפני שנים ספורות בערוץ 2, שיחה שבה הם מראיינים זה את זה. "אין אפילו שולחן ביניהם", מתמוגג ח'. לפיד כבר האפיר כליל, יותר פוליטיקאי מעיתונאי, והוא כבר עקף את ארצי, הוא גדול יותר ממנו. בישראל הוא גדול יותר מישו. הם דומים מאי פעם. גם פיזית. הם בשלב שבו ההזדקנות של לפיד הואצה ושל ארצי הואטה, ולהרף, לחלון הזדמנות צר, הם נראים בני אותו גיל. או, כפי שהגדיר זאת ח' בחדווה, "הם כבר מבוסלים". לא רק עם עצמם. גם אחד עם השני. ועוד בדקות הראשונות של הצפייה אני מבין שלעולם לא אכתוב את הסאטירה על לפיד וארצי. אי אפשר.

לא כשאפשר לצפות בלפיד אומר לארצי שהניצחון הגדול על השואה הוא לראות את אביו נואם בבודפשט מול 2,000 איש, באולם שבו פעם התנוסס שלט שאסר על כניסת יהודים וכלבים, וארצי משיב שהניצחון הגדול על השואה זה דווקא לנסוע בבודפשט ולהיווכח שברחבי העיר תלויות כרזות של הופעתו, שאמורה להתקיים באותו ערב. ולא כשלפיד מצטט מטור שכתב ארצי על מסע עם אביו ברומניה, וכשהוא מקריא את המילה "אני" הוא מרים את עינו מהדף, במלוא הרצינות, ומדגיש בפני ארצי שבמקרה הזה פירושה של המילה "אני" הוא "אתה", כלומר הוא, שלמה ארצי, ולא הדובר יאיר לפיד, למרות שלפיד הוא זה שמבטא אותה כאילו שהיא מתייחסת אליו. הוא (לפיד, כן?) חש צורך אמיתי להבהיר את הסוגיה. וארצי, מבטו מפויס, מניד ראשו בלאות, כאומר - כן כן, הוא ידע את זה, הוא חש בזה, שבמקרה הזה ה"אני" איננו הוא, אבל הוא בהחלט מברך על הדגשת הנקודה, שכה קריטית לעצם הקיום של שניהם.

והוא גם העיר - הוא במקרה הזה זה ארצי - בחביבות, ואף בנוסטלגיה מסוימת, שעודו זוכר את הימים שבהם הוא - והוא במקרה הזה זה לפיד - היה עדיין אדם מבוש, עם איזו תנועה גמלונית ונבוכה בכתפיים, שאולפן הטלוויזיה לא היה סביבתו הטבעית. אבל זו באמת הערת שוליים, כמעט מלמול של זקנה, והיא נאמרת בפרגון, ולפיד מקבל אותה ברוח טובה, לא כעקיצה, אלא כהודאה. כהכרה של ארצי בהתגברותו (של לפיד, לא של ארצי) על מכשול, בדרכו למקום שהוא נשאר לעברו, מקום שארצי מעולם לא העז אפילו לחלום עליו, מקום הרבה יותר גדול מקיסריה, מקום שמקבלים בו כל כך הרבה אהבה עד שהיא ממש עשויה להספיק. וארצי יודע שלפיד, על כל מה שהוא מייצג, יקבל אותה בשביל שניהם, בזמן שהוא - במקרה הזה, ארצי - יכתוב ב"7 ימים" את הטור שנבצר מלפיד להמשיך לפרסם. התחושה היא שאם לפיד רק יבקש, ארצי ישמח גם למלא את מקומו בשירה בציבור ב"גנקה".

כי הוא (ארצי) סתם דאג אז, כמפגש הראשון ביניהם, באולפן הקטן שבו צולמה התכנית הלילית הקטנה של לפיד בכבלים. סתם דאג. שלא לצורך. ישראל אמנם קטנה, אבל יש בה די והותר מקום לשניהם. לשניים כאלה יש בה כמה מקום שהם צריכים.

לפיד כבר
האפיר כליל,
יותר פוליטיקאי
מעיתונאי, והוא
כבר עקף את
ארצי, הוא גדול
יותר ממנו.
בישראל הוא
גדול יותר מישו.
הם דומים מאי
פעם. גם פיזית.
הם בשלב שבו
ההזדקנות של
לפיד הואצה ושל
ארצי הואטה,
ולהרף, הם נראים
בני אותו גיל